

11. Про допомоги по інвалідності, по старості та у зв'язку з втратою годувальника. Конвенція Міжнародної організації праці від 29.06.1967 № 128 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.

12. Про стратегію подолання бідності : Указ Президента України від 15.08.2001 № 637 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.

13. Смирнов С. Н. Социальная политика переходного периода: от ужаса к комедии / С. Н. Смирнов. - М. : Компания Спутник +, 2008. - 392 с.

14. Україна в цифрах : 2010 рік / Державний комітет статистики України. - К. : Вид-во "Август Трейд", 2011. - 251 с.

15. Соціальний захист населення України : [стат. зб.]. - К. : Державний комітет статистики України, 2011. - 123 с.

16. Атаманчук Г. В. Сущность государственной службы: история, теория, закон, практика : [монография] / Г. В. Атаманчук. - [изд. 2-е, доп.]. - М. : Изд-во РАНС, 2008. - 312 с.

17. Дяченко Я. Я. Детінізація економіки у системі макро-економічного регулювання / Я. Я. Дяченко // Фінанси України. - 2006. - № 2 (123). - С. 68-77.

18. Цели в области развития. Декларация тысячелетия Организации Объединенных Наций [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://lnweb18.worldbank.org/ECA/Rus.nsf/ECADocByUnid/5337A9786BD6F40A8>.

N. Rad

PENSION REFORM AND SOCIAL DEVELOPMENT OF UKRAINE: PROBLEMS AND DEVELOPMENT PROSPECTS

Several aspects of pension system reforming in Ukraine and its impact on qualitative changes in social environment have been analyzed. A wide range of problems has been identified and propositions to improve concepts of pension reforming have been made.

Key words: pension system, social justice, quality of life, the state, society, development.

© Н. Рад

Надійшла до редакції 12.01.2011

УДК 332.14: 711.4

РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ МІСТОБУДІВНОГО КОМПЛЕКСУ: ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ *

ОЛЕКСАНДР РИБАК,

кандидат економічних наук,

Голова Державної архітектурно-будівельної інспекції України, м. Київ

У статті оцінено сучасний стан та перешкоди для ефективного функціонування містобудівного комплексу в Україні, систематизовано сучасні проблеми у сфері регулювання містобудівної діяльності, проаналізовано відповідне нормативно-правове забезпечення. Розроблено рекомендації щодо економіко-правового забезпечення розвитку містобудівного комплексу в сучасних умовах господарювання, визначено регіональні пріоритети містобудівної діяльності в Україні.

Ключові слова: містобудівний комплекс, регіональні пріоритети, місто, регулювання, органи місцевого самоврядування, генеральні плани.

Постановка проблеми. Містобудівна діяльність є основою для розвитку території будь-якої держави та має ґрунтуватися на суто науково обґрунтованих техніко-економічних розрахунках з урахуванням геофізичних, соціальних, історичних, культурних та інших цінностей, що властиві певній території. Проте за період розбудови економіки України саме містобудівна діяльність не мала чітко виражених пріоритетів, які підтверджували б курс стратегічних

реформ, обраних на державному рівні. Серед основних проблем, які стримують реформування у сфері містобудування та розвиток галузі, слід виокремити такі:

неузгодженість законодавчого регулювання містобудівної діяльності із окремими підзаконними актами, відомчими документами;

недотримання принципів саморегулювання відносин між суб'єктами містобудівної діяльності та державою;

низький рівень наукового обґрунтування нормативних актів щодо містобудівної діяльності поряд із її занормованістю.

* Стаття підготовлена за матеріалами засідання Наукової Ради з економіко-правових проблем розвитку міст України Відділення економіки НАН України, 1 грудня 2011 року, м. Донецьк.

Усе це багато в чому обумовлено недосконалістю існуючого економіко-правового забезпечення функціонування й розвитку містобудівного комплексу, яке відповідало б вимогам сучасності. У таких умовах гостро постає необхідність запровадження нових принципів державної політики, що регулюють містобудівну діяльність в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано вирішення проблеми. Теоретичні, методичні та практичні аспекти просторової організації містобудівних систем, удосконалення процесів і механізмів регулювання та управління містобудуванням розглянуто в працях Н. Верхоглядової, М. Габрель, М. Губіної, О. Квасніцької, В. Кравченко, І. Кривов'язюк, В. Любовного, К. Паливоди, О. Шевчук та ін. [1-9]. У дослідженнях цих авторів доволі широко висвітлюються питання розбудови нової моделі містобудівної діяльності в регіоні, аналізуються сучасні проблеми будівельної галузі України, вітчизняне містобудівне законодавство, пропонуються рекомендації щодо перспектив розвитку містобудівної політики, менеджменту та моніторингу. Разом із тим, указані розробки не дозволяють сформулювати єдиного комплексного підходу до економіко-правового забезпечення та визначення регіональних пріоритетів містобудівної діяльності. Низка питань щодо розвитку містобудівного комплексу України в сучасних умовах господарювання не одержала достатнього висвітлення в науковій літературі та потребує подальших поглиблених досліджень.

Об'єктивна потреба в розробці окресленого напрямку й визначила мету дослідження.

Метою статті є обґрунтування рекомендацій щодо економіко-правового забезпечення розвитку містобудівного комплексу в сучасних умовах господарювання та визначення регіональних пріоритетів містобудівної діяльності в Україні.

Виклад основного матеріалу. Забезпечення ефективного планування території на регіональному і місцевих рівнях є завданням містобудівної документації, велика частина якої розроблялася й затверджувалася ще в 60-80-х рр. ХХ ст. Тобто існуюча містобудівна документація, як правило, не придатна для вирішення питань раціональної забудови населених пунктів.

Переважає більшість генеральних планів міст, сіл, селищ уже вичерпали розрахункові терміни і за своєю актуальністю не відповідають сучасним соціально-економічним вимогам, ринковим процесам у державі, не відбивають змін у земельно-порядковій політиці, а також подій у соціальній, житловій сферах тощо. Зазначений стан містобудівної документації обумовив неготовність місцевої влади до значного зростання обсягів будівництва в останні роки.

Водночас робота, що ведеться сьогодні з розроблення та оновлення містобудівної документації, насамперед генеральних планів, детальних планів територій, залишається вкрай незадовільною. Практично не розпочато розробку планів зонування території.

Відсутність містобудівної документації, тривалість і витратність її оновлення зменшує її дієвість та призводить до спроб земельних органів замінити містобудівну документацію документацією із землеустрою, що обумовлює дублювання окремих положень зазначених видів документації.

Унаслідок дуже складної процедури встановлення меж населених пунктів, що здійснюється з обов'яз-

ковим урахуванням генеральних планів населених пунктів, мають місце факти оновлення тільки тих частин генеральних планів окремих населених пунктів, які пов'язані з вирішенням питань щодо включення додаткових земель у межі населених пунктів. Відсутність установлених меж (за даними Держкомзему, межі встановлені тільки в 64,3 % населених пунктів) інколи призводить до неузгодженого розпорядження землями й виникнення низки невідповідностей у рішеннях, діях та заходах органів виконавчої влади й органів місцевого самоврядування [10, с. 4]. Негативним наслідком недотримання відповідних законодавчих і нормативних актів є відведення під забудову земельних ділянок існуючих скверів, парків, часті випадки розміщення об'єктів будівництва в межах червоних ліній, в охоронних зонах об'єктів культурної спадщини. Інтенсивне ущільнення житлової забудови в більшості випадків має наслідком погіршення умов проживання населення, що неминує призводить до виникнення конфліктних ситуацій між мешканцями і власниками нерухомості та владою при вирішенні проблемних питань щодо розміщення забудови та пов'язаних із цим інфраструктурних об'єктів, благоустрою тощо.

Неналежна взаємодія органів державної влади та місцевого самоврядування при вирішенні питань у сфері містобудування та землеустрою призводить до тривалості в часі їх розгляду.

Отже, слід констатувати, що значною мірою складний сучасний стан у сфері містобудування в Україні обумовлений недосконалістю відповідної законодавчої бази.

У зв'язку із цим окремо необхідно зупинитися на аналізі основних положень Закону України "Про регулювання містобудівної діяльності" № 3038-VI [11], прийнятого Верховною Радою України 17 лютого 2011 р. з урахуванням пропозицій Президента України, який замінив Закон України "Про планування і забудову територій" від 20 квітня 2000 р. № 1699-III [12]. Слід зазначити, що Закон України "Про регулювання містобудівної діяльності", яким змінюється правова основа та система містобудівної документації і що є принципово новим у підходах до вирішення цілого комплексу існуючих проблем у дозвільно-погоджувальній системі в будівництві, виступає не тільки практичним втіленням реформаторських ініціатив уряду в будівельній галузі, але й реальним кроком на шляху реформування сфери регіонального розвитку. Указаний Закон України забезпечує сприятливі умови ведення бізнесу, розвиток не тільки будівельної, але й цілої низки суміжних галузей, істотне спрощення дозвільних і погоджувальних процедур, а отже, значне поліпшення інвестиційного клімату на місцях.

Так, сьогодні оптимальним принципом управління містобудівним розвитком територій, тобто регіонів та окремих населених пунктів, залишається ієрархічний підхід, який передбачає розробку містобудівної документації в певній послідовності на таких рівнях:

загальнодержавному, включаючи Генеральну схему планування території України, схеми планування окремих частин території України;

регіональному, включаючи схеми планування території Автономної Республіки Крим, областей та районів;

місцевому, включаючи Генеральні плани насе-

лених пунктів, плани зонування територій і детальні плани територій.

Основним видом містобудівної документації на місцевому рівні, призначеної для обґрунтування довгострокової стратегії планування та забудови території населеного пункту, є Генеральний план населеного пункту. Нововведення стосуються терміну дії такої документації - віднині він не обмежується, а зміни до Генерального плану населеного пункту можуть вноситися не частіше, ніж один раз на п'ять років тільки Постановою Кабінету Міністрів України.

Для населених пунктів, занесених до Списку історичних населених місць України, у межах визначених історичних ареалів у складі Генерального плану населеного пункту визначаються режими регулювання забудови та розробляється історико-архітектурний опорний план, до якого вносяться відомості про об'єкти культурної спадщини.

Якщо чисельність населення в місті не перевищує 50 тисяч осіб, то Генеральні плани можуть поєднуватися з детальними планами всієї території таких населених пунктів. При цьому невід'ємною частиною Генерального плану населеного пункту є план земельно-господарського устрою цього населеного пункту, порядок складання якого визначається відповідною Постановою Кабінету Міністрів України від 22 лютого 2008 р. № 79 [13].

Відповідно до Закону України "Про регулювання містобудівної діяльності" запроваджується новий тип містобудівної документації - план зонування території. Він розробляється з метою визначення умов та обмежень використання території для містобудівних потреб у межах визначених зон і встановлює функціональне призначення, вимоги до забудови, ландшафтної організації території. План зонування території може розроблятися в складі Генерального плану населеного пункту або як окрема містобудівна документація після його затвердження.

Детальний план території уточнює окремі положення Генерального плану населеного пункту та визначає планувальну організацію й розвиток території. Для територій за межами населених пунктів така містобудівна документація розробляється відповідно до схеми планування території району з метою визначення функціонального призначення територій.

Також серед нововведень у сфері регулювання містобудівної діяльності слід зазначити вперше передбачену обов'язковість розроблення на місцевому рівні в складі містобудівної документації із землеустрою. При цьому розгляд і затвердження Генерального плану та плану зонування території віднесено до компетенції сільських, селищних та міських рад, а детального плану території - до компетенції виконавчого органу відповідної ради. Експертизі містобудівної документації на місцевому рівні підлягають лише Генеральні плани міст, тоді як експертиза Генеральних планів селищ, сіл, планів зонування та детальних планів територій не здійснюється.

До того ж слід окремо акцентувати увагу на запровадженні низки заборон у сфері регулювання земельних відносин. Зокрема, з 1 січня 2012 р. передавання (надання) земельних ділянок у власність чи користування фізичним та юридичним особам для містобудівних потреб унеможливується в разі відсутності плану зонування та деталь-

ного плану території. Також забороняється зміна цільового призначення земельної ділянки, яка не відповідає плану зонування території та/або детальному плану території.

З уведенням зазначених законодавчих норм проблемним аспектом для органів місцевого самоврядування стає необхідність оперативного замовлення та виготовлення відповідної містобудівної документації, що природно пов'язано із витратами значного обсягу фінансових ресурсів. На вирішення цього питання, пов'язаного із фінансуванням робіт з планування територій, спрямовано пункт 4 ст. 10 Закону України "Про регулювання містобудівної діяльності" [11], яким передбачено можливість залучення коштів інвесторів для розроблення зонінгу та детального плану території. При цьому виконання функцій замовника будуть здійснювати органи місцевого самоврядування. Проте це унеможливується у випадках із населеними пунктами з обмеженими бюджетами та низькою інвестиційною привабливістю, що може призвести, у свою чергу, до значного гальмування надання ділянок для забудови.

У зв'язку з реалізацією нової будівельної і містобудівної політики в Україні, прийняттям значної кількості законодавчих та нормативно-правових актів у будівельній сфері, Державна архітектурно-будівельна інспекція України (далі - ДАБІ) набула не тільки нових функцій, але й нових повноважень. Сьогодні продовжується процес організації роботи та основним завданням при цьому виступає координація діяльності центрального й територіальних органів Інспекції так, щоб вони змогли виконувати повною мірою ті функції, які покладені на цю структуру.

Відповідно до Указу Президента України від 8 квітня 2011 р. № 439/2011 [14], ДАБІ уповноважена виконувати функції державного контролю у сфері будівництва, ліцензійну діяльність, уведення в експлуатацію об'єктів будівництва тощо. А з урахуванням нового статусу архітектурно-будівельного контролю до цих функцій додалися також функції інспекції житлово-комунального господарства, включаючи контроль за дотриманням державних норм і правил, відповідності узгодженій проектній документації, видачі документів дозвольного характеру у сфері будівництва. Також сьогодні на ДАБІ покладений контроль над постачальниками й виробниками послуг житлово-комунального господарства, кількістю і якістю цих послуг (якщо вони не стосуються монополістів); контроль над органами місцевої влади у сфері похоронної справи; покладена функція відстеження дотримання державних стандартів, норм і правил у сфері поведінки з побутовими відходами; дотримання правил і норм технічної експлуатації житлових будинків, користування прибудинковими територіями тощо. Фактично Державна архітектурно-будівельна інспекція України тепер займається винятково інспекційною роботою, виявляючи порушення, а також ініціює від імені держави усунення порушень у сфері будівництва й житлово-комунального господарства. Зрозуміло, як і раніше, ДАБІ має повноваження зупинити незаконне будівництво, накладати штрафні санкції і разом із правоохоронними органами притягати до відповідальності за порушення містобудівного законодавства.

Поза сумнівом, немає нічого досконалого, і Закон України "Про регулювання містобудівної діяльності" також не позбавлений певних недоліків і дискусійних моментів. Серед негативних рис Закону України "Про регулювання містобудівної діяльності" необхідно виділити такі основні:

збереження положень, відповідно до яких органи місцевого самоврядування усуваються від повноважень щодо надання дозволу на виконання будівельних робіт, знесення незаконно збудованих будівель, прийняття будівель в експлуатацію;

запровадження "короткого перехідного періоду", протягом якого місцевим радам необхідно розробити або скорегувати відповідну містобудівну документацію та документацію із землеустрою, відсутність якої повністю зупинить з 1 січня 2011 р. будь-яке виділення земельних ділянок для містобудівних потреб.

Водночас критична оцінка окремих положень Закону України "Про регулювання містобудівної діяльності" [11] та аналіз відповідної літератури, присвяченої досліджуваній проблематиці [5, с. 13; 7, с. 46-47; 10, с. 4], дозволяють констатувати, що цей закон має порівняно зі своїм попередником - Законом України "Про планування і забудову територій" - і ряд істотних позитивних змін в існуючій системі дозволів й узгоджень, включаючи:

- декларування підходу: жодного будівництва за умови відсутності Генерального плану;

- забезпечення загальної доступності матеріалів Генерального плану;

- постійне ведення реєстрів дозволів на будівництво, початок робіт тощо, забезпечення їх відкритості (гарантованої доступності з розміщенням на безкоштовній основі в мережі Інтернет);

- зменшення кількості дозвільних і погоджувальних процедур, скорочення часу їх проходження та переліку необхідних відповідних документів;

- застосування в дозвільній системі в будівництві принципів обопільної згоди, єдиного вікна та організаційної єдності;

- здійснення окремих видів господарської діяльності без отримання документа дозвільного характеру на основі декларації відповідності;

- персоніфікація відповідальності суб'єктів містобудівної діяльності, поступовий перехід від ліцензування господарської діяльності, пов'язаної зі створенням об'єкта архітектури, до професійної атестації виконавців окремих видів робіт;

- дерегуляція господарської діяльності шляхом передавання частини функцій із державного регулювання й контролю самоврядним організаціям;

- обмеження можливості місцевих рад змінювати Генеральний план. Так, Законом України "Про регулювання містобудівної діяльності" закріплено верховенство Генерального плану населеного пункту, зміни в який відтепер можуть вноситися не частіше, ніж один раз на п'ять років тільки Постановою Кабінету Міністрів України. Таким чином, основним видом містобудівної документації на місцевому рівні, призначеної для обґрунтування довгострокової стратегії планування й забудови території населеного пункту, є Генеральний план населеного пункту.

У цілому, Закон України "Про регулювання містобудівної діяльності" - рамковий і діятиме до набуття чинності Містобудівного кодексу України, у якому буде зосереджена вся нормативна база та її взає-

модія в містобудівній сфері. При цьому слід зазначити, що в Містобудівному кодексі України необхідно пов'язати декілька основоположних моментів, які створюватимуть передумови встановлення зрозумілих і прозорих правил гри у сфері містобудування:

1) верховенство Генерального плану й обов'язкову розробку детальних схем і схем зонування (що передбачено Законом України "Про регулювання містобудівної діяльності");

2) персональну відповідальність усіх учасників процесу створення об'єкта архітектури й будівництва (і, як наслідок, персональну сертифікацію фахівців);

3) обов'язкове страхування професійних ризиків і подальшої експлуатації об'єкта (це положення сьогодні не враховане в жодному з нормативних актів);

4) реальні важелі для притягнення до відповідальності за порушення містобудівного законодавства;

5) зрозумілі й прозорі умови для реалізації інвестиційних програм у містобудівній сфері.

Загалом, Закон України "Про регулювання містобудівної діяльності" і ряд подальших нормативно-правових актів щодо проектування, експертизи, громадських слухань, містобудівного моніторингу й кадастру [11; 15] спрямовані на забезпечення стійкого розвитку територій з урахуванням державних, суспільних і приватних інтересів. Уведені норми приводять у відповідність із містобудівною документацією програми розвитку регіонів і населених пунктів, їх господарського, соціального та культурного розвитку. Крім того, зростає увага до формування регіональних пріоритетів у містобудівній діяльності.

Зокрема, 24 листопада 2011 р. Верховною Радою України прийнятий Закон України "Про внесення змін до Закону України "Про регулювання містобудівної діяльності", який дає можливість без документального підтвердження права власності або користування земельною ділянкою виконувати реконструкцію й капітальний ремонт об'єктів будівництва без зміни зовнішніх геометричних розмірів їхніх фундаментів у плані. Відповідним змінам піддається процедура ліцензування господарської діяльності, пов'язана зі створенням об'єктів архітектури, яка поширює повноваження територіальних органів інспекцій архітектурно-будівельного контролю в частині розгляду матеріалів і прийняття рішення щодо видачі ліцензій, їх дублікатів, копій для структурних підрозділів, внесення змін у перелік робіт, переоформлення або анулювання ліцензій.

Таким чином, розповсюдження регіональних пріоритетів у питаннях ліцензування має супроводжуватися також низкою супутніх процедур щодо професійної атестації відповідальних виконавців окремих видів робіт (послуг), пов'язаних зі створенням об'єктів архітектури. Це підтверджується обраними напрямками державної політики щодо відповідного розширення повноважень регіональних і місцевих органів влади.

У зв'язку із цим видається необхідним на регіональному рівні впорядкувати питання підготовки робочих кадрів, інженерно-технічного персоналу, підвищення кваліфікації фахівців для будівництва. Гостро також постають питання посилення регулюючої функції Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України в частині проведення навчання й атестації

кадрів для отримання певних дозволів і ліцензій на місцях; підготовки та підвищення кваліфікації фахівців із затребуваних напрямів для регіону, зокрема за питаннями містобудівного кадастру; розробки й упровадження роз'яснювальної та методичної документації для будівельних підприємств та організацій, поліпшення їх інформаційного забезпечення. Підставою для цього є Закони України "Про регулювання містобудівної діяльності", "Про архітектурну діяльність", Постанова Кабінету Міністрів України "Деякі питання професійної атестації відповідальних виконавців окремих видів робіт (послуг), пов'язаних зі створенням об'єктів архітектури" (згідно з п. 4 Порядку проведення професійної атестації відповідальних виконавців окремих видів робіт (послуг), пов'язаних зі створенням об'єктів архітектури, затвердженого цією Постановою, дозволяється перенесення частини функцій щодо атестації на регіональний рівень).

Численні звернення підприємств та організацій зумовлюють потребу у створенні регіональних центрів, які будуть здатні проводити організаційну роботу з професійної атестації кадрів, допомагати підприємствам й організаціям методично, надавати своєчасну й вичерпну інформацію щодо дотримання принципів державної політики в містобудуванні. Більше того, потреба в перенесенні атестаційних процедур саме на регіональний рівень пов'язана з особливими умовами територій, на яких здійснюється будівництво, реконструкція або інші види робіт. Для цього важливим є об'єднання зусиль контрольних територіальних органів архітектурно-будівельного контролю, провідних вищих навчальних закладів, громадських організацій і представників відомих у регіонах суб'єктів господарювання.

При цьому серед функцій, які можуть бути перенесені на регіональний рівень, доцільно запропонувати такі:

- проведення організаційної роботи щодо проходження фахівцями у сфері містобудування професійної атестації;
- здійснення підготовчої роботи для проведення професійної атестації та підготовка документації для отримання кваліфікаційного сертифікату;
- розробка й узгодження з Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України кваліфікаційних вимог, питань та процедури професійної атестації;
- проведення підвищення кваліфікації та підготовки фахівців для будівництва;
- ведення реєстру фахівців на регіональному рівні та відповідної організаційної роботи щодо їх внесення до реєстру на державному рівні;
- виконання регіонального замовлення на атестацію фахівців у сфері містобудування;
- моніторинг ринку праці та забезпеченості будівництва фахівцями, що пройшли професійну атестацію;
- надання методичної допомоги та посилення інформаційного забезпечення будівельних підприємств й організацій щодо новацій у цих сферах.

Висновки

Таким чином, підсумовуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що поява проаналізованих документів (Закону України "Про регулювання містобудівної діяльності", Наказу Міністерства регі-

онального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України "Про затвердження Порядку проведення містобудівного моніторингу" [11; 15], майбутнього Містобудівного кодексу України та ін.), а також розроблені рекомендації щодо формування регіональних пріоритетів у сфері містобудування дозволять значно поліпшити рівень організаційно-економічного та нормативно-законодавчого забезпечення містобудівної діяльності в Україні.

При цьому перспективи подальших досліджень можуть бути пов'язані із обґрунтуванням стратегічних напрямів розвитку містобудівного комплексу з точки зору системного підходу, а також із систематизацією економічних індикаторів його розвитку в контексті визначених регіональних пріоритетів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Верхоглядова Н. І. Аналіз будівельної галузі та перспективи розвитку будівельних підприємств України / Н. І. Верхоглядова, О. Є. Россіхіна // Прометей : регіон. зб. наук. праць з економіки. - Донецьк : ІЕПД НАН України, ДЕГІ, 2010. - Вип. 2 (32). - С. 66-71.
2. Габрель М. М. До питання нової моделі містобудівної діяльності в регіоні / М. М. Габрель // Регіональна економіка. - 1998. - № 1. - С. 28-31.
3. Габрель М. М. Просторова організація містобудівних систем / М. М. Габрель ; Інститут регіональних досліджень НАН України. - К. : Видавничий дім А.С.С., 2004. - 400 с.
4. Губина М. В. Основи градостроительного менеджмента і моніторинга / М. В. Губина. - К. : ВИРА-Р, 2002. - 248 с.
5. Квасніцька О. Містобудівне законодавство України: проблеми та перспективи розвитку / О. Квасніцька // Підприємництво, господарство і право. - 2008. - № 7. - С. 12-15.
6. Кравченко В. І. Житлове будівництво і розвиток міст: новітні тенденції / В. І. Кравченко, К. В. Паливода. - К. : Вид. дім "Києво-Могилянська академія", 2006. - 117 с.
7. Кривов'язюк І. В. Комплексний підхід до вдосконалення системи управління містобудуванням / І. В. Кривов'язюк, Т. В. Балік // Регіональна економіка. - 2008. - № 1. - С. 42-49.
8. Любовный В. Я. Макроэкономические факторы развития российских городов и задачи градостроительной политики / В. Я. Любовный, О. С. Пчелинцев // Проблемы прогнозирования. - 2006. - № 5. - С. 10-32.
9. Шевчук О. І. Регіональна політика житлового будівництва: напрямки удосконалення : [монографія] / О. І. Шевчук. - Ужгород : ТзОВ "Ліга-Прес", 2010. - 211 с.
10. Рибак В. Альтернативи подальшому підвищенню ролі регіонів у розвитку держави немає / В. Рибак // Голос України. - 2011. - 20.04. - № 72 (5072). - С. 4.
11. Про регулювання містобудівної діяльності : Закон України від 17 лютого 2011 р. № 3038-VI // Офіційний вісник України. - 2011. - № 18. - Ст. 735. - (зі змін. та доп.).
12. Про планування і забудову територій : Закон України від 20 квітня 2000 р. № 1699-III // Офіційний вісник України. - 2000. - № 20. - Ст. 813.
13. Про затвердження Порядку складення плану земельно-господарського устрою території населеного пункту : Постанова Кабінету Міністрів України від 22 лютого 2008 р. № 79 // Офіційний вісник України. - 2008. - № 15. - Ст. 386.
14. Про Положення про Державну архітектурно-будівельну інспекцію України : Указ Президента України від 8 квітня 2011 р. № 439/2011 // Офіційний вісник України. - 2011. - № 29. - Ст. 1247.
15. Про затвердження Порядку проведення містобудівного моніторингу : Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 01 вересня 2011 р. № 170 // Офіційний вісник України. - 2011. - № 88. - Ст. 3211.

О. Rybak

REGULATION OF URBAN COMPLEX: ECONOMIC AND LEGAL ASPECTS

The article assesses the current state of and obstacles to the effective functioning of the urban complex in Ukraine, systematized current problems in the regulation of urban development, analysis of a regulatory provision. The recommendations for economic and legal support urban development complex in the modern business environment, identified regional priorities of urban development in Ukraine.

Key words: urban complex regional priorities, the city, regulation, local governments, general plans.

© О. Рибак

Надійшла до редакції 27.12.2011

УДК 330. 85

СОЦІАЛЬНІ СТАНДАРТИ ЖИТТЯ ТА ПРОБЛЕМИ ПОДОЛАННЯ БІДНОСТІ В УКРАЇНІ

ВІТА РОЄНКО,

*кандидат історичних наук, доцент кафедри економічної теорії
Дніпродзержинського державного технічного університету*

ЛІЛІЯ ДОБРИК,

*кандидат економічних наук, доцент кафедри "Фінанси"
Дніпродзержинського державного технічного університету*

У статті обґрунтовано роль соціальної політики держави, охарактеризовані соціальні стандарти в Україні та доведена необхідність їх переосмислення. За українським законодавством соціальні стандарти є основою для розрахунку видатків на соціальні цілі та формування на їх основі бюджетів усіх рівнів та соціальних фондів. В Україні система соціальних гарантій відсутня. Формування такої системи потребує вдосконалення соціальної політики.

Ключові слова: соціальні стандарти, прожитковий мінімум, соціальні гарантії.

Постановка проблеми. Соціальна політика і соціальні стандарти є пріоритетними складниками економічної політики, що пов'язані з глибинними змінами в економіці. По-перше, економіка досягла такого рівня забезпечення, коли вона безпосередньо орієнтується на людину та її потреби, а по-друге, соціальний компонент починає відігравати роль провідного чинника соціального розвитку. Формування перспективних напрямків сучасної соціальної політики - проблема, яка гостро постає сьогодні у вітчизняній і світовій економічній науці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання, пов'язані з соціальною політикою та розглядом соціальних стандартів і гарантій, досліджують як зарубіжні, так і вітчизняні фахівці. Серед сучасних українських та російських авторів можна виділити В. Гейця (виконав комплексний аналіз стану та визначальних тенденцій економіко-соціального розвитку України в період кризи) [14, 15], О. Амошу (розглядає питання, пов'язані із захистом прав та гарантій

робітників у сфері охорони праці) [16], О. Крентовську (доводить, що важливим інструментом у побудові цілісної системи державних соціальних гарантій є соціальні стандарти та нормативи) [12, 13] та інших. Проте більшість авторів висвітлюють загальні або специфічні питання, і майже відсутні роботи, що характеризують сутність та особливості соціальних стандартів в Україні.

Мета статті - аналіз головних елементів соціальної політики, моделей її реалізації, а також вивчення закономірностей, принципів формування, засобів і методів соціально-економічного життя суспільства.

Виклад основного матеріалу. Під соціальним стандартом розуміють певний мінімум благ цивілізації, які гарантує держава своїм громадянам. Сьогодні немає єдиного трактування сутності соціального стандарту, що є однією з проблем, яка гальмує прийняття та реалізацію на практиці державного управління.

Наведемо декілька визначень стандарту стосов-